

**SECTION: DIGITAL SOLUTIONS FOR SOCIAL INCLUSION AND
HEALTHY AGING**

**ASOCIAȚII SENIORALE – SOLUȚIA PROBLEMEI DE ÎMBĂTRÂNIRE
ACCELERATĂ A SOCIETĂȚII**

**SENIOR ASSOCIATIONS – THE SOLUTION TO THE PROBLEM OF
ACCELERATED AGING OF SOCIETY**

CZU: [316.353-053.9:364.65]:378.095(478)

DOI: <https://doi.org/10.53486/csc2025.36>

TODOROI DUMITRU

Academia de Studii Economice din Moldova

todoroi@ase.md

ORCID ID: 0000-0001-8823-6015

Motto: ASEM e casa mea! Casa mea e ASEM

Abstract. The Senior Association is a humane ecological community of the elderly at the Mother Enterprise, which allows and supports the continuity of the activities of the seniors at the Mother Enterprise until old age. The Senior Association is an invention of the teachers "around retirement" from the Academy of Economic Studies of Moldova (ASEM), which differs essentially from other communities of pensioners in that it operates under the mottos: "ASEM is my home" and "My house is ASEM". No known community of retirees nowadays allows BOTH the continuity of activities at the Mother Enterprise until old age AS well as the inter-generational collaboration of seniors at the "workplace" AS well AS the unity of the individual with the collegial community at the Mother Enterprise, practiced for years.

The Senior Association "ASEM Seniors" is created at the end of 2019 and fully fits into the achievement of the goal and objectives of the UN Decade 2021-2030 "Healthy Aging". We would like to share with society the latest activities of spiritual, intellectual and material production of the Association "ASEM Seniors", which encourages us to hope that the experience gained will be a good omen for the partial resolution of the crisis, in which the 800 thousand elderly people in the Republic of Moldova are currently located.

The creation of Senior Associations at Parent Enterprises (high school, college, university, village, commune, communal household, small town, etc.) with the intention of requesting the qualified and experienced contribution of each elderly person both to the consumption of goods from the Society and to the production of goods for the Society is a vital necessity of the Moldovan Society. The partnership agreements recently concluded with the Public Association "Parliament of Independence" (AO PI), which is represented today by 84 deputies, and with the Union of Pensioners of the Republic of Moldova (UPRM) with its 32 subdivisions are a real contribution to solving the crisis of the elderly in the Republic of Moldova. The first action of the ASEM-AO PI and ASEM-UPRM agreements for the computerization of the first 2 groups of elderly people in ASEM, AO PI and UPRM between December 2024 and February 2025 with the contribution of ASEM's MACIP is already "history". He attended courses in languages, entrepreneurship, rural and urban tourism, entertainment, sociology, etc.

Keywords: association, senior, retired, elderly, consumption, production, society

JEL: I13, C40, F15, I31

INTRODUCERE

Persoana adultă e obișnuită cu formula timpului petrecut în viați: 8 – 8 – 8! Opt ore le dedică muncii creative, opt ore le dă somnului și opt ore e pentru „timpul liber”. Cam așa este repartizat timpul ritmului de viață.

Ce face persoane la pensionare? Evident că somnul î-și ea timpul său. Dar celelalte două treimi de timp? Ce facem cu ele?

Cu „Timpul liber”, cele opt ore rămase, ce facem cu ele? Hobby, lucrul pe lângă casă, cititul cărților dragi, răsfoitul ziarelor și revistelor, pe la biblioteca, la teatru, televizorul, copiii și nepoții, pescuitul, ciupercile, plimbatul prin parc sau pădure, turism local, muzee pe care „în sfârșit” poți să le vizitezi când dorești și a. m. d. Este cu „ce să umpli cele opt ore”. Soluția este pentru pensionar.

Vârstnicul e deprins să lucreze, să creeze, „să se ducă la serviciu”. Dar dacă e pensionat atunci ce să facă? Ar dori să mai „facă ceva ce nu a izbutit să facă”. Dar cum să o facă? Întreprinderea – Mamă ia oferit această posibilitate când a fost angajat, ba chiar ia „făcut și program de lucru”, ia cerut să și documenteze rezultatul produsului creat, „la mai și lăudat”, la mai și criticat din când în când, la avut în vizorul activităților ... Acum „e liber cazac”, fă ce dorești, nimeni „nu te mână din urmă”, vrei faci ceva, produci ceia ce ai produs tot timpul ... Dacă nu dorești, nu faci ... nimeni nu te obligă ... doar numai cunoștința te întreabă: ai lucrat „un veac”, ai cunoștințe, ai rezultate, ai experiență și acum ce faci cu ele? Conștiința de îndeamnă să face mai departe ceia ce ai făcut tot timpul. Ea caută „ieșire din situație”.

Noi, profesorii de la Academia de studii economice a Moldovei (ASEM), nu facem excepție de la ocupațiile de la alte tipuri de Întreprindere – Mamă. În anul 2019 prin martie am înființat un Comitet de inițiativă de creare a unei Comunități al vârstnicilor din ASEM, care „să se gândească” cum de organizat viața profesorilor pensionari ca „să se simtă utili” și mai departe societății, să „nu se cadă în singurătate”, să „mai vadă din când în când” colegii și discipolii, să-și poată da experiența „celor rămași la plug”, să trăiască o viață decentă, să „nu observe ieșirea le pensie!”. E o problemă foarte mare! Necesită soluție. Profesori „din jurul pensionării” avem vreo sută și jumătate în ASEM.

Originalitatea vs autenticitatea

Comitetul de inițiativă a început s studieze cele vreo 30 de aziluri și case de bătrâni din Republica Moldova, comunități ale vârstnicilor din Republică, România, orașele pentru pensionari și oameni în etate din Uniunea Europeană și chiar din America cu statutele și regulamente de activitate a lor și ... nu ne-a plăcut de așa decizii „de conlucrare a societății cu vârstnicii”. DAR, având o impresie foarte bună despre organizarea traiului măicuțelor de la Mănăstirea ”Agapia” din România am sesizat, că o „așa conlucrare la Întreprinderea – Mamă” ar fi tare binevenită și pentru profesori „în jur de pensionare” de la ASEM. ”Asta ar fi bine depus în baza Regulamentului Comunității profesorilor pensionari din ASEM”, - a fost concluzia Comitetului de inițiativă de la ASEM.

A doua idee pentru o comunitate a vârstnicilor din ASEM am „cules-o,” din cartea Domnului D. Michael ABRASHOFF, căpitan de navă din SUA „It’s Your Ship. Management Techniques from the Best Damn Ship in the Navy, By Captain D. Michael Abrashoff. El le-a spus marinarilor: Asta e nava Voastră! A obținut cea mai bună performanță, care ia adus și Diploma de Gradul Superior la competiția respectivă anuală din SUA. Știți care e secretul: Pe marinari „îi durea capul pentru fiecare lucru de perspectivă pe nava lor: NAVA Î-MI APARTINE, e și a mea! Iată de unde vin și devizele Asociației „Seniorii ASEM”: „ASEM e casa mea” și „Casa mea e ASEM”.

Deci, noi am făcut un lucru mai puțin original, dar e făcut un lucru autentic!

Comitetul de inițiativă „și-a suflecat mânicile”, a investigat un set de chestionare pentru a face un chestionar al vârstnicilor din ASEM, a compus un Chestionar de investigare a dorințelor profesorilor ASEM din jurul de pensionare ca să „colectăm contingentul” viitoarea Comunități a profesorilor pensionari din ASEM și, în paralel, să selectăm direcțiile de activitate a viitoarei comunități. Circa 80% din profesorii din jurul de pensionare din ASEM sau expus în favoare creării „Comunității profesorilor pensionari din ASEM” în cadrul ASEM cu intenția de a activa în continuare în cadrul ASEM - Întreprinderea – Mamă, până la adânci bătrânețe.

I. PRODUSUL ASOCIAȚIEI „SENIORII ASEM”: PRIMII 5 ANI DE ACTIVITATE.

Asociația „Seniorii ASEM” a făcut multe lucruri [1-3], chiar dacă în acești 5 ani am avut chiar de la început „3 ani de COVID”.

În fiecare din acești 5 ani a organizat TELECONFERINȚE internaționale a tinerilor cercetători cu deviza „Crearea Societății Conștiinței”. La TELE în fiecare an au participat în jur de 60 de tineri cercetători cu și fără coordonatori științifici și savanți cu renume în majoritate de la universitățile și centrele științifice din Republica Moldova, România, Italia, Grecia, Bulgaria, Ungaria, Germania, Canada și SUA.

Producția membrilor Asociației „Seniorii ASEM” și a colegilor lor este înserată pe paginile revistelor „ARA Journal of Sciences” și „ARA Journal of Arts” editate în SUA de către ARA Publishing Hause.

Asociația „Seniorii ASEM” a publicat 3 monografii în baza rezultatelor activității ei. De asemenea a participat la depunerea de 4 proiecte internaționale cu temele de ameliorarea situației migraționale din Republica Moldova, Crearea Rețelei „Cererea și Oferta” produselor authtone, Crearea Asociațiilor seniorale în spațiile rurale și urbane a Republicii Moldova și a.

„Grupele Speciale de Interese” ale Asociației „Seniorii ASEM” sunt în plină activitate.

II. CE AVEM ÎN PREZENT?

Recent Asociația „Seniorii ASEM” a început o activitate de colaborare republicană. În 26 noiembrie 2024 a fost încheiat primul Acord de Parteneriat dintre Asociația „Seniorii ASEM” și Uniunea Pensionarilor din Republica Moldova (UPRM) – Acordul ASEM-UPRM. În 10 decembrie 2024 a fost încheiat al doilea Acord de Parteneriat dintre Asociația „Seniorii ASEM” și Asociația Obștească „Parlamentul Independenței” (AO PI) – Acordul ASEM-AO PI.

2.1. Acorduri de Parteneriat

Atât Acordul ASEM-UPRM cât și Acordul ASEM-AO PI conțin compartimentele scopul și obiectivele lor, activitățile preconizate, modificarea și duratele acordurilor.

Acordurile de Parteneriat își propune realizarea activităților în domeniul protecției drepturilor, libertății și securității sociale ale oamenilor de vârstă a treia din R. Moldova. Alte direcții importante, care sunt planificate de UPRM și AO PI pentru persoanele în etate sunt:

- Promovarea unui mod sanatos de viață, prin acordarea serviciilor medicale efective și sustenabile pentru persoanele vulnerabile cu acordarea suportului financiar după necesitate.
- Realizarea unor programe socio - economice, comunicative și sustenabile.
- Realizarea unor activități diverse prin promovarea unui mod sănătos și activ de viață, însoțit cu activități istorico-patriotice și cultural-educaționale
- Implementarea practicilor europene de susținere a persoanelor de vârstă a treia în Republica Moldova.

2.2. Părțile Acordurilor de Parteneriat își propun următoarele obiective:

- Asocierea membrilor UPRM, AO PI și a Asociației „Seniorii ASEM, fără deosebire de naționalitate, afiliere politică și confesiune, în acțiuni de soluționare a problemelor cotidiene cu care se confruntă.
- Colaborarea între UPRM, AO PI și Asociația „Seniorii ASEM în vederea apărării drepturilor civice și asigurării securității sociale a oamenilor de vârstă a treia.
- Asociația „Seniorii ASEM” adera ca membru colectiv al UPRM și al AO PI cu păstrarea autonomiei depline în conformitate cu statutul organizației.
- Promovarea unei colaborări prietenoase și fructuoase între generația oamenilor de vârstă a treia, membri ai UPRM, AO PI și a Asociației „Seniorii ASEM și generația tânără.
- Colaborarea între UPRM, AO PI și Asociația „Seniorii ASEM în promovarea tradițiilor populare naționale în rândurile generației tinere.
- Încadrarea plenară a unui grup de lucru cu specialiști profesionali în elaborarea și realizarea proiectelor social-economice, istorico - patriotice, educaționale și etno-culturale în susținerea oamenilor vârstnici.

2.3. Activitățile preconizate în cadrul Acordurilor de parteneriat ASEM-UPRM și ASEM-AO PI:

- Organizarea în comun de către Părți a unor evenimente de promovare și protejare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.
- Organizarea în comun și desfășurarea de seminare, conferințe, lansări de carte, expoziții, conferințe publice etc. cu atragerea specialiștilor în domeniile respective.
- Acordarea de asistență juridică în soluționarea problemelor de ordin socio – juridic, cu care se confruntă membrii UPRM, AO PI a Asociației „Seniorii ASEM” și ai Sindicatului Educației și Științei din R. Moldova.
- Editarea de publicații elaborate în comun de către membrii ambelor Părți.
- Acordarea de asistență de orice natură persoanelor social-vulnerabile.
- Elaborarea și realizarea în comun a diferite proiecte la nivel național și local în scopul realizării obiectivelor enunțate în acorduri.

III. SUSTENABILITATEA

Ambele acorduri au Protocoale adiționale, unde se specifică activitățile de evaluare recente a lor atât de Asociația „Seniorii ASEM” al Academiei de Studii Economice din Moldova cât și de Uniunea Pensionarilor din Republica Moldova și de Asociația Obștească “Parlamentul Independenței”.

Una din activități se referă la Inițierea în informatică a seniorilor Asociațiilor Seniorale din R. Moldova, care a și fost efectuată în perioada 12 decembrie 2024 – 20 februarie 2025. Acordul de parteneriat ASEM-UPRM cu tematica „Utilizarea tehnologiilor informaționale de comunicare” a și fost pus în acțiune de către Centrul de instruire și Consultanță în Afaceri al ASEM nr. 012/24 „05” decembrie 2024: Oferta serviciilor de instruire MACIP-ASEM.

UPRM, AO PI și Asociația „Seniorii ASEM efectuează crearea și implementarea efectivă a Asociațiilor Seniorale, atât la nivel național, cât și în cadrul proiectelor transfrontaliere între Republica Moldova și România.

În următorii ani de colaborare fructuoasă între UPRM, AO PI și Asociația „Seniorii ASEM vor fi implementate: (1) Algoritmul de inițiere și creare a Asociațiilor Seniorale în spațiile rurale și urbane a Republicii Moldova, (2) Chestionarul de bază de acumulare a membrilor Asociațiilor Seniorale și

specificările lui dictate de condițiile specifice ale Asociațiilor Seniorale în spațiile rurale și urbane ale Republicii Moldova și (3) Regulamentul de bază de funcționare al Asociațiilor Seniorale și adaptările lui la condițiile specifice ale Asociațiilor Seniorale în spațiile rurale și urbane a republicii Moldova.

În activitățile susmenționate vor fi implicate și Asociațiile Seniorale „Seniorii Durleșteni”, „Seniorii Zagaranea ” și „Seniorii din Unțești”, care sunt inițiatorii și primii experimentatori în spațiul rural al Republicii Moldova.

MULȚUMIRI

Evident, că implementarea invenției „Asociațiile Seniorale” reprezintă un lucru colectiv în primul rând al Șefilor Grupelor Speciale de Interese a Asociației „Seniorii ASEM”, profesorii Vasile Bucur, Ion Bunu, Boris Chistruga, Marina Coban, Valentina Capățina și a Secretrei General al Asociației „Seniorii ASEM Elena Chicu. Un lucru imens depun și Consiliile de administrarea a Asociațiilor Seniorale „Seniorii Durleșteni”: Dl Ion Madan și Parascovia Sava, „Seniorii Zagaranea”: Dl Sebastian Andriuță și „Seniorii din Unțești”: Primarul Nicolae Sorotinschi, care prin munca lor voluntară ajută la lichidarea crizei vârstnicilor din Republica Moldova.

REFERINȚE

1. Todoroi, D. (2021), Paic, M., *Asociația „Seniorii ASEM” – 2 Ani de activitate*, - Editura ASEM, 2021, - 114 p., ISBN 978-9975-155-32-8
2. Todoroi, D. (2023), Paic, M., *Asociația „Seniorii ASEM” – 3 Ani de activitate*, Editura ASEM, 2023, 164 pagini, ISBN 978-9975-147-95-8).
3. Todoroi, D. (2024), Hîrbu,E., Capățina,V., Paic,M., *Societatea conștiinței pentru îmbătrânirea sănătoasă*, Academia de Studii Economice din Moldova, Comitetul Sindical al Salariaților ASEM, Asociația "Seniorii ASEM". Chișinău: SEP ASEM, 2024, – 95 p. ISBN 978-9975-167-45-1 (PDF). DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10908012>